

ภาษาบาลี ๑ คำ คติธรรมประจำสัปดาห์

“พุทฺธ – ผู้ทรงตื่นแล้ว, ผู้ทรงยังหมู่มสัตว์ให้ตื่นตาม”

คำว่า พุทฺธ อ่านตามภาษาบาลีว่า บุค - ตะ หมายถึง ผู้รู้ ผู้ตื่น ในที่นี้จะกล่าวถึงผู้รู้อย่างสูงสุด โดยที่ไม่มีใครเสมอเหมือน ซึ่งเป็นผู้ทรงตรัสรู้ความจริงด้วยพระองค์เอง คือพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ผู้ทรงตรัสรู้สภาพธรรมตามความเป็นจริง ทรงตื่นจากกิเลสทั้งหลายทั้งปวง แล้วทรงอนุเคราะห์เกื้อกูลให้สัตว์โลกได้ตื่นจากกิเลสตามพระองค์ ด้วยการทรงแสดงพระธรรม ซึ่งแต่ละคำๆ ที่พระองค์ทรงแสดงนั้น เป็นไปเพื่อปัญญา ความเข้าใจถูกเห็นถูกโดยตลอด ข้อความจากปรมัตถโชติกา อรรถกถา ขุททกนิกาย ขุททกปาฐะ พรรณนาพระสรณตริย แสดงความหมายของคำว่า พุทฺธ ไว้ ดังนี้

“ชื่อว่า พุทฺธะ เพราะอรรถว่าอะไร? ชื่อว่า พุทฺธะ เพราะอรรถว่า ตรัสรู้สัจจะทั้งหลาย.
ชื่อว่า พุทฺธะ เพราะอรรถว่า ทรงปลุกหมู่มสัตว์ให้ตื่น. ชื่อว่า พุทฺธะ เพราะทรงรู้ทุกอย่าง ....

ชื่อว่า พุทฺธะ เพราะทรงตื่นแล้ว เหตุเพราะสิ้นกิเลสดูความหลับทุกอย่าง
เหมือนบุรุษตื่นเพราะสิ้นความหลับ เพราะทรงละธรรมอันทำความหดหู่แห่งจิตได้”

พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ทรงเป็นผู้ตรัสรู้สภาพธรรมตามความเป็นจริง เป็นผู้หมดจดจากกิเลส เป็นผู้ตื่นจากกิเลสด้วยพระองค์เอง พระบารมีทั้งหมดที่พระองค์ทรงบำเพ็ญมาตลอดระยะเวลาจนถึงสี่อสงไขยแสนกัป ไม่ใช่เพียงเพื่อตรัสรู้เฉพาะพระองค์เพียงพระองค์เดียวเท่านั้น แต่ทั้งหมดเพื่ออุปัการะเกื้อกูลให้สัตว์โลกได้เข้าใจสภาพธรรมตามความเป็นจริงอย่างที่พระองค์ทรงเข้าใจ ทรงเห็นว่าสัตว์โลกมากไปด้วยกิเลสทั้งหลาย มีความติดข้อง ความไม่รู้ และความเห็นผิด เป็นต้น ทรงประกอบด้วยพระมหากรุณาที่ไม่มีใครเสมอเหมือน ทรงแสดงพระธรรมประกาศพระศาสนาเพื่อให้สัตว์โลกได้ตื่นจากกิเลสตามพระองค์ ซึ่งจะเห็นได้ว่า พระธรรมที่พระองค์ทรงแสดงนั้น เป็นเครื่องปลุกที่ดีให้สัตว์โลกที่เคยหลับสนิทด้วยกิเลสประการต่างๆ มีอวิชชา ความไม่รู้ เป็นต้น ได้ค่อยๆ ตื่นจากกิเลสไปตามลำดับ ด้วยความเข้าใจถูกเห็นถูกของตนเอง ซึ่งมีผู้ได้รับประโยชน์จากพระธรรมที่พระองค์ทรงแสดง มากมายนับไม่ถ้วน

พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ทรงตื่นจากกิเลสทั้งหลายทั้งปวงแล้ว และทรงปลุกสัตว์โลกให้ตื่นตาม ด้วยการทรงแสดงพระธรรม และพระธรรมก็ดำรงสืบทอดมาจนถึงสมัยปัจจุบันนี้ ผู้ที่จะได้รับการปลุกด้วยพระธรรม ต้องเป็นผู้เห็นประโยชน์ของการฟังพระธรรม เพราะการฟังพระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง ทำให้เราได้ยินได้ฟังสิ่งซึ่งเราไม่เคยได้ฟังมาก่อน ทำให้เริ่มเห็นประโยชน์ของการฟัง และรู้ว่าเหตุที่จะทำให้ปัญญาเกิด ก็คือการฟัง ด้วยความตั้งใจ ด้วยความละเอียดรอบคอบ เพราะผู้ที่เป็นสาวก ต้องฟังพระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง ไม่มีตัวตนที่จะไปทำอย่างหนึ่งอย่างใดที่จะให้ปัญญาเกิด ต้องฟัง ต้องศึกษา เท่านั้น สำหรับผู้ที่ได้ฟังพระธรรม

ก็จะเห็นได้ว่า ปัญญาจะค่อยๆ เจริญขึ้นไปตามลำดับ เมื่อฟังบ่อยๆ เนื้อๆ ไม่ขาดการฟังพระธรรม ให้เวลากับพระธรรม ความรู้ความเข้าใจถูก ก็ย่อมจะเจริญเพิ่มมากยิ่งขึ้น ทั้งหมดทั้งปวงนั้น ไม่ใช่เพื่ออย่างอื่น แต่เพื่อความเจริญขึ้นของปัญญา จนกว่าจะถึงความสมบูรณ์พร้อมในที่สุด เพราะการที่สัตว์โลกจะถึงความเป็นผู้บริสุทธิ์หมดจดจากกิเลสได้นั้น ไม่ใช่ด้วยทรัพย์ หรือด้วยชาติกำเนิด แต่ต้องด้วยการอบรมเจริญปัญญาเท่านั้น เมื่อได้ฟังพระธรรมที่พระองค์ตรัสไว้ดีแล้ว ย่อมเป็นผู้รู้ว่า สิ่งใดควรกระทำ สิ่งใดควรเว้น และสามารถฝึกตนให้เป็นคนดีทั้งทางกาย ทางวาจา และทางใจ จนกระทั่งเป็นผู้หมดจดจากกิเลสได้ในที่สุดด้วยปัญญา มีปัญญาเป็นเครื่องนำทางชีวิตให้เป็นไปในทางที่ถูกที่ควร เป็นไปในคุณความดีทั้งหลายทั้งปวง กล่าวได้ว่ากิเลสทั้งหลายที่มีที่สะสมมาอย่างยาวนานในสังสารวัฏฏ์ สามารถหมดสิ้นไปได้เพราะได้อาศัยคำของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า บุคคลผู้ที่ได้รับประโยชน์จากพระธรรมที่พระองค์ทรงแสดง จึงได้ชื่อว่าผู้ตื่นตามพระองค์ หรือ ผู้ตรัสรู้ตามพระองค์

จึงเป็นเครื่องเตือนใจที่ดีสำหรับพุทธบริษัทในยุคนี้สมัยนี้ว่า ขณะนี้ทุกคนกำลังเป็นผู้ถูกปลุกด้วยพระธรรมหรือเปล่า? พุทธบริษัทควรจะเป็นผู้ได้เห็นประโยชน์ของพระธรรมอย่างแท้จริง เพราะพระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดงตลอด ๔๕ พรรษานั้น ทุกคำเป็นไปเพื่อปัญญาความเข้าใจถูก เห็นถูกโดยตลอด ทำให้ผู้ที่ได้ฟัง ได้ศึกษา มีความเข้าใจถูกเห็นถูกตามความเป็นจริงในสิ่งที่พระองค์ทรงแสดงไปตามลำดับ และผลสูงสุดของการอบรมเจริญปัญญา คือ สามารถดับกิเลสทั้งหลายทั้งปวงได้ในที่สุด ซึ่งจะต้องมีการเริ่มต้น เพราะถ้าไม่เริ่มต้นฟังพระธรรม ไม่มีทางที่ปัญญาจะเจริญเพิ่มพูนขึ้นได้เลย.

[ชมรมบ้านธัมมะ มศพ. : www.dhammadhomefellowship.com, โทร. ๐๘๕- ๖๖๑๗/๑๐๖]